

Mot.nr 6/1970-71.

LAGUTSKOTTETS betänkande nr 16/1970-71
med anledning av landstingsman Erik Lund-
qvists hemställningsmotion angående uppdrag
för landskapsstyrelsen att ombesörja en re-
vision av landskapslagen den 31 december
1924 om naturskydd inom landskapet Åland.

Med anledning av ovannämnda hemställningsmotion, varöver Lands-
tinget inbegärt utskottets utlåtande, får utskottet, som i ärendet
hört landskapsförstmästaren Bertel Lindroos och lagberedningssekre-
teraren Sune Carlsson, vördsamt anföra följande:

Utskottet anser den gällande naturskyddslagen i stort sett mot-
svara också dagens behov av möjligheter att skydda naturen. Visserli-
gen förekommer numera nedsmutsning av naturen i sådan grad, att lämp-
liga åtgärder borde vidtagas för att förhindra det. Det faller likväl
icke direkt inom naturskyddslagens ram att möjliggöra dylika åtgärder.
Dessutom kan mångenstädes konstateras en sådan förslitning av naturen,
att betydande skönhetsvärden går förlorade. Det skulle dock föra för
långt att man skulle förhindra sådan förslitning, som är en följd av
alllemansrätten, genom förbud mot vistelse i skog och mark.

Motionären berör också ett flertal frågor, som icke alls kan hänfö-
ras till det rättsområde, som naturskyddslagen reglerar. Flera frågor
kan hänföras till miljövärden som ingriper i en mängd rättsområden.
Miljövärden är en tämligen ny angelägenhet, som tillsviðare icke fått
någon enhetlig reglering varken hos oss eller annorstädes. Det är ock-
så osäkert, om en särskild miljövårdslagstiftning kan anses vara det
riktiga. Det är inte heller troligt att miljövårdsstadganden i större
utsträckning kommer att inarbetas i naturskyddslagstiftningen. Miljö-
värden kommer troligen också frandeles att regleras genom specialstad-
ganden inom olika rättsområden, byggnadslagstiftningen, hälsovårds-
lagstiftningen, vattenlagstiftningen och väglagstiftningen för att
nämna några av dem.

Grustäcker.

Utskottet är ense med motionären om att större grustäcker i närhe-
ten av allmänna vägar förfular landskapsbilden. Det är likväl knappast
möjligt att belägga sådan verksamhet med tillståndstvång. Utnyttjande
av grustäkt är enligt vår rättsordning såkallad urproduktion och an-
ses icke vara näringsidkande i egentlig bemärkelse. Det skulle medföra
en betydande inskränkning i äganderätten att belägga sådan verksamhet
med tillståndstvång, varför detta icke enligt utskottets mening är
möjligt i landskapslag.

I den mån landskapets vägförvaltning utnyttjar grustäcker för att

anskaffa vägmateriel torde det dock vara möjligt att åstadkomma en bättring. Denna fråga omnämnes också i lantrådets berättelse för år 1969 (s.61). Vägavdelningen kommer att använda överskottsjord för att fylla igen exploaterade grustäcker. Genom skogsplantering torde sådana områden ganska snart kunna ges ett mera tilltalande utseende. Åtgärder för att förmå privata jordägare av exploaterade grustäcker att snygga upp dem övervägas också.

Förfulande verksamhet.

Mångenstädes i våra skogar stöter man på upplag av allsköns skrot och avfall. Huvudorsaken till detta torde vara, att kommunala avstjälningsplatser inte finns i tillräcklig utsträckning. Vi saknar också i landskapet en såkallad bilkyrkogård, varav följer att bilvrak påträffas i skogarna. Landskapet torde vara för litet för en lönsam bilskrotning och transport av bilvraken till någon plats i riket är knappast möjlig. Skrotupplag och dylikt bör emellertid regleras främst i byggnadslagstiftningen ifall de nugällande stadgandena icke anses tillfyllest.

Miljövårdsgranskning av industri- och vägbyggen.

För industribyggnader fordras numera byggnadslov. Den granskning, som föregår beviljande av sådant, bör givetvis ta hänsyn alldeles särskilt till miljövårdsfrågor. Stadganden härom ingår också i byggnadsförordningen. Närmare bestämmelser kan dessutom utfärdas genom byggnadsplanebestämmelser och byggnadsordning.

Då det gäller vägbyggen åter är det fråga om landskapets egen förvaltning så långt det gäller landsvägar och landskapsstyrelsen bör ha möjlighet att påverka övriga vägbyggen i gynnsam riktning vad miljövården beträffar i de flesta fall. Utskottet finner icke anledning att gå in på dessa frågor i större utsträckning än att utskottet förutsätter att landskapsstyrelsen liksom hittills beaktar miljövårds-synpunkter vid planering av nya vägar. Dessutom förutsätter utskottet att vägområdena hålls prydliga i den utsträckning beviljade anslag möjliggör det.

Förbud mot nedskräpning av land och vatten.

Utskottet hänvisar till vad ovan anfördes under rubriken "Förfulande verksamhet". Nedsmutsning av vatten förbjödes i vattenlagen, främst i 1 kap. 19 §.

Avstjälningsplatser.

Anläggandet av avstjälningsplatser har länge varit eftersatt. Numera torde dock kommunerna inse att denna fråga bör lösas. Den kommunala samarbetsnämnden har frågan under behandling och en plan för

avfallshanteringen torde föreligga inom kort. Dessa frågor regleras av hälsovårdslagstiftningen.

Frivillig fridlysning.

Stadgandena om frivillig fridlysning ingår i 9 § naturskyddslagen. Förfarandet anses icke vara alltför komplicerat. Utskottet anser att en noggrann prövning bör föregå fridlysningsbeslut. Genom dem kommer allemansrätten att inskränkas, vilket utskottet icke anser önskvärt. Endast allmänt värdesatta platser och föremål bör undandragas allemansrätten genom fridlysning.

Expropriationsrätt.

Enligt 18 § naturskyddslagen kan expropriation ske för naturskyddsändamål. För annan miljövard kan expropriation ske enligt landskapslagen den 2 juli 1953 angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland (15/1953). Förutsättning är, såsom lagens rubrik anger, att ett allmänt behov föreligger. Landskapet saknar lagstiftningsbehörighet för utvidgande av denna expropriationsrätt.

Allemansrätten.

Reglerna om allemansrätt har i viss mån sammanfattats i Norge i friluftslöven. I Sverige har en sådan lagstiftning övervägts (SOU 1962:36. Naturen och samhället. SOU 1965:19. Friluftslivet i Sverige.) Också i Finland torde frågan ha diskuterats.

Allemansrätten är en inskränkning i äganderätten. På grund härav saknar Landstinget möjlighet att antaga bestämmelser, som skulle utvidga allemansrätten utöver vad som kan anses vara gällande rätt i riket. Fastställande av allemansrättens omfattning är emellertid synnerligen vanskligt. På grund härav kan utskottet icke omfatta motionärens förslag i detta avseende.

Miljövärdsbyrå.

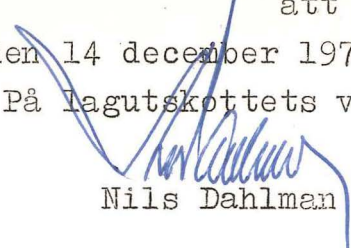
Av det ovan sagda har redan framgått, att miljövärdsfrågorna ingriper i många rättsområden. Såsom en följd härav är det ett flertal av landskapsstyrelsens tjänstemän, som har att taga befattning med hithörande frågor. De frågor, som har anknytning till naturskyddet, handhas av forstavdelningen. Inom denna har man på senaste tid ägnat särskild uppmärksamhet åt oljebekämpning. För detta ändamål har en kommission tillsatts och viss utrustning anskaffats. Avsikten är att komplettera denna utrustning för att åstadkomma en beredskap, som kan förslå för de olyckor, som kan förutses inom landskapets vattenområde. För olyckor av större omfattning måste givetvis hjälp erhållas från annat håll.

Då utskottet icke kan omfatta motionärens förslag om utvidgning av naturskyddslagen till en miljövärdslag och ej heller motionärens förslag om ändring av naturskyddslagen, får utskottet vördsamt föreslå,

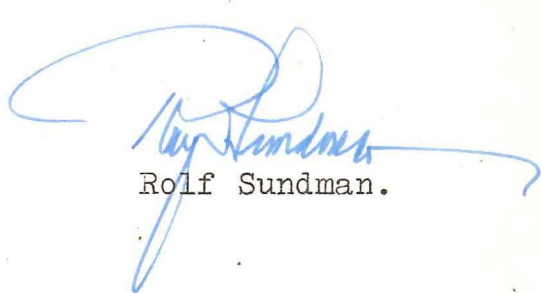
att Landstinget måtte förkasta motionen.

Mariehamn, den 14 december 1970.

På lagutskottets vägnar:

Nils Dahlman

Rolf Sundman.

Närvarande i utskottet: ordföranden Dahlman, viceordföranden Persson, ledamöterna Curt Carlsson (delvis), Sundblom och Östling samt suppleanten Wideman (delvis).